

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистаг партиясының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, амычы чонвер депутаттарының область Советинин органы

1953
ОКТАБРЬ
8
ЧЕТВЕРГ
№ 197 (2882)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

Партия организациялары, картофельдин, болгаш ногааларның дужуттун бугу хемчег-биле бедидери база ол культураларның ниити болгаш бараанның продукциязын көвүдедири дээш социалистиг чарышты колхозчуларның, МТС, совхоз ажылдакчыларының ортузунга организаस्ताш, оларга бо Доктаалды калбаа-биле тайылбырлаар ужурлу.

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП Төп Комитетинин Доктаалындан.

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинде болгаш СЭКП Төп Комитетинде

1953—1955 чылдарда колхозтарга болгаш совхозтарга картофельди база ногааларны бүдүрерин болгаш белеткээрин көвүдедир хемчеглер дугайында

Картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезин көвүдедир

СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленуму картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезин чоокку ийи-үш чылдарда чүгле хоорайларның, өлтүр төптөриниң чоңунуң, бол-баазырадыр ажылдаар үлөтүрүң хергелдерин эвес, харын база мал ажылының картофель талазы-биле хергелдин бүрүнү-биле хандырган турар хемчээлдерге чедирген турарының сорулгазын салган.

СЭКП ТК-нын Пленумунун шитпирин ызуагар ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң болгаш партияның Төп Комитетинин «1953—1955 чылдарда колхозтарга болгаш совхозтарга картофельди база ногааларны бүдүрерин болгаш белеткээрин көвүдедир хемчеглер дугайында» үндүрген доктаалын бистин солунуствун бо номеринден эгелеп парлар турар. Улус ажыл-агыйыга эң чүгула ужу-дузалиг бо доктаалда болза, картофельдин, ногааларның дужуттун көдүрер болгаш ниити чыгы-ларын көвүдедир, оларны өстүрер болгаш ажаап алыр, 1953 чылдын дужудундан картофельдин, ногааларның дужаалгазын болгаш сады алышкынын организаастаар талазы-биле хемчеглерин бугу талазы ажылдап кылган.

Чуртта картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезин чоңун болгаш болбаазырадыр ажылдаар үлөтүрүнүң оларга өзүр турар негеделдеринден кончу хожудуп турар. Хөй-хөй областларда, крайларда, республикаларда картофельди болгаш ногаа культураларының тарылга шөлдү дайын мурунунуң деннелинге четпезин, дужуттуу куду болуп артыпшаан турар деп ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлели биле партияның Төп Комитетиниң доктаалы турар.

Ынчаарга бистин областтын байдалын ап көрөгө, картофель болгаш ногаа культураларының тарылгазы-биле онза хожудуп турар. Областың чамдык районнарында, ылангы ба-рынын талакы районнарда партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органиарындан эгелеш колхозтарга чедир алышкынын чүгула культураларын баш-көптөгү, ногааларны эки үнөлөй, чүгле тараа культураларының планын күсүдери-биле кызыгарлатынып турар. Оон түнеллинде бо чылын областын колхозтары картофель олуртулганынын планын чүглө 79,6 хуу, ногааларнын планын 44,4 хуу күсүскен болгаш оларның дужуду чөгөңгич куду болган.

Картофель болгаш ногаа культураларын өстүрерин механизастаар төзөлдө, оларның олуртулганынын дербелчин-уяланчак аргазыны кирери чүгула. Чурттун мурнакчы ажыл-агыйларының, ылангы Москва областын колхозтарынын ажыл-агыйларынын, дужудун ногаа культураларынын дужудун бедидерин бо депшилгелин аргазын бистин областын колхозтарында ажылдагып турар. Чер-черин партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органиарынын, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемнигерлеринин сорулгазы чүд дие, колхозтарга, совхозтарга картофель олуртулганынын, ногаа тарылгазынын дербелчин-уяланчак аргазын моон сонгаар непередип чорудары болур.

Картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезинде чок сорулга болза, механизацияны калбаа-биле шингээлиринге, мурнакчы агротехниктиг хемчеглерин ажылдаарына үндө-лөш, ол культураларын дужуттуу дька бедидери болур. 1954 чылда колхозтарга болгаш совхозтарга гектардан 140 центнерден эвээш эвес картофель дужудун аларынын

оонаалгазын ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның доктаалында айтып турар. Амга чедир областын колхозтарында болгаш совхозтарында картофельди өстүрерде бөдүүн аргаларны ажылдап турар болгаш ылангы МТС-терин талазындан чер андарылгазындан аягыда киржилге чок болуп турар. Дужуттун доктаалда айтып турар деннелин чедип аларда, картофельди өстүреринин культуразын шыңгы бедидери, хамыктын мурунда эки үренинерин белеткеп, долу норма-биле олуртуру, шөлдерге улоб-реннелерин кириери болгаш механизацияны ажылдаарынын дужулгазын мурнакчы ажыл-агыйларнын көргүзери негетинип турар.

Ногаа ажылын хөгжүдеринге үренинерин баш удур чыгылган өстүрери канчаар-даа аажок улуг ужу-дузалыг. Ынчангаш, колхозтарга, совхозтарга ногаа үренинерин чыгылган өстүрер черлерин туудуш-кунун амдыгааштан белеткээри чүгула.

Совет чазак болгаш партия Төп Комитетин картофель, ногаа бүдүрүлгезинде колхозчуларның экономикаын сонуургалын бедидер талазы-биле чүгула хемчеглерин ажылдап кылган. Күрүнге дужааган картофель болгаш ногааларнын белеткеп өртктерин 1953 чылдан эгелеш бедиткен. Картофельди болгаш ногааларны садып сайгарганындан кирген ачка-хөреңгилерин чогуур луузуун ниити хуралдарын шитпирин-биле колхозчуларга аванысалгы тыгысын колхозтарга сумелзэн. Ол культураларнын күрүнге ынааыла дужаар нормаларын чыгеткен болгаш колхозтарын, колхозчуларнын, база ажылчын, албан-таакчытарын болгаш еске хамаатыларын эрткен чылдарда күрүнге дужаагызынын талазы-биле өрелерин үдүр бажир деп шитпирлзэн.

Партия организацияларынын мурунунда туруп турар бир чүгула сорулга болза, «1953—1955 чылдарда колхозтарга, совхозтарга картофельди база ногааларны бүдүрерин болгаш белеткээрин көвүдедир хемчеглер дугайында» ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлели биле СЭКП ТК-нын доктаалын көдээниң бугу ажыл-ишчилеринге калбаа-биле тайылбырлап таныштырары, картофель болгаш ногаа ажылынын улам ынайгы күчүдү көдүрүшкүңүңе массаны мобилизаастаары болур.

Партиянын политиктиг болгаш агитация-массалыг ажылдарын күштөлдүрүшкөндө, картофель, ногаа культураларынын тарылгазын моон сонгаар колхоз, совхоз бүрүзүңе калбартарынын ажылын сонгаарладышыкын чокка чорудар ужурут. Хамыктын мурунда ам ажаап алдындан картофель болгаш ногаалар үренинерин шыңгы кадалаар, четпейн турарын амдыгааштан тыгын херек. Районнарынын колхоз бүрүзүңүң тус-тус байдалдарына кандыг культураларын, канчаар өстүрерин амдыгааштан өөренип көрүп, оларга боттуг дуза көргүзери районнарынын көдээ ажыл-агый органиарынын болгаш оларнын агрономнарынын хүдэлгези болап турар.

Чоңуну материалдыг чаагы байдалын бедидеринге, мал ажылын хөгжүдеринге база чүгула ужу-дузалыг картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезин көвүдедир талазы-биле делдерен болгаш чайыннак хемчеглерин айтып турар ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлели биле партия Төп Комитетинин бо доктаалында көдээниң ажыл-ишчилери улуг көдүрүшкүңүңе биле ужуражып, колхозчу шөлдерде чүкүлдүг күш-ажыл-биле анаа харылап турарлар.

СЭРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП Төп Комитетинин доктелзери болза, картофельди база ногааларны чуртта бүдүрүп турары чоңуну, ылангы улуг хоорайларнын болгаш өлтүрү төптөриниң, а база болбаазырадыр үлөтүрүң өзүр келген хергелдеринден дыка хожудуп турар. Хөй-хөй областларда, крайларда болгаш республикаларда картофельдин болгаш ногааларнын тарылга шөлдерин дайын мурунунуң деннелинге четпезинер, дужуду эвип эрттир куду турбушаан, хөй-хөй колхозтар картофельдин болгаш ногааларнын күрүңге ынааыла дужаалдарынын күсүскетпейн, ол адырлардан ачка орулгазын эвээш ап база колхозчуларнын куш-хүңүңе чавыс ачка болгаш натура орулгазын болуп турарлар.

Картофельге болгаш ногааларны куштугу турар белеткеп өртктерип, ол культураларын колхозчуларнын бүдүреринге эргежок чүгула экономикти сонуургалды тургуспайн турар, оон харазындан колхозтарда картофельди болгаш ногааларны өстүреринге чогуур кичээниң салбайн турар болгаш ол культураларны өстүрүп аларыны агротехниказы кончу чавыс деннелде туруп турар. Картофельди чакы аландарн чөрге улуг озалдалып, чөмишчиптзэн черлерге, сорттуг эвес үренинер-биле, четче эвес нормалыг олуртуп турары хаяа эвес. Картофельдин олуртуп ара-лаштыр ажылдашыкын багай болгаш чогуур өйүңдэ эвес чорудуп турар. Элзэн областтарда, крайларда болгаш республикаларда картофельдин ылангы эрте сорттарынын үренин ажыл-агый багай организастаныгын, оон түнеллинде хөй-хөй колхозтар болгаш совхозтар боттарын хууздунда тарылга материалы-биле хандырттып шыдавын турарлар.

Хөй-хөй областларда, крайларда болгаш республикаларда парник-теплица ажыл-агый сандарыг байдалда туруп турар. Эрте ногаалар безин улуг хоорайларнын рыноктарына эвээш кирип турар болгаш шоолуг эвес асортиментилиг болгудаар. Капустаны болгаш помидорларыны ажык чөрге олуртуу-биле чыгы чөрге баш удур өстүрүп ап турары эвээш санын, оон ужурундан ол культураларын олуртуунун планын чыл санында күсүскетпейн турар. Ногаа культураларынын ажаалгазы—олуртуугар аразын үлдүредир, дооруаан бөлери, чашпанын аштаары, сугтары болгаш немей чөмишчилери чогуур өйүңдэ эвес болгаш четчир сайныг эвес чорутууп турар. Бо четчестер картофельдин болгаш ногааларнын чавыс дужуттууниң кол чылдагааны болуп турар, а оларны орайлап, шынар чок ажаап ап турары чидиргелерин ботдулар болгаш дужутту улуг тууду аларыныга чедирер. Улуг күш хергелзэр кирезинде-ле, картофель болгаш ногаа культураларын өстүрүп аларын механизастаары көдээ ажыл-агыйның еске адырларын механизастаарында ыракта хожудуп турар. Машина-трактор станциялары болгаш совхозтар олуртуугар аразын ажылдаар тракторлар болгаш машиналар-биле багай деритинген, а бар машиналар хоомой ажылдагынып турар. Хөй-хөй МТС-тер колхозтарга чөдөгүн керээлеринде көрдүнген картофельди база ногаа культураларын олуртуп болгаш тарыры, тарылганы ажаар болгаш дужудун ажаап алдыр дугайгы хүлээлгелерин күсүскетпейн турар, а ССРЭ-нің Көдээ ажыл-агый болгаш белеткедлер министрвозу, областтарынын, крайларынын болгаш республикаларынын партия, совет органиары МТС-тер директорларына картофельди болгаш ногаа культураларын өстүрүп аларынын болгаш ол ажылдар дугайгы колхозтар-биле керээлиг хүлээлгелерин күсүскетпейн талазы-биле чогуур негеделерин салбайн турарлар. Оон түнеллинде айтыккан ажылдары чорудары уламдыкталып, а чамдык тарылгалар ажаалга чокка артып калып турар.

Партиянын болгаш чазактын доктаалына колхозтарнын картофельди болгаш ногааларны күрүңге ынааыла дужаарынын санажылыгын колхозтарга быжылгап берген тарылга чериниң гектар бүрүзүң барымадаларын принцип болуп бүрүнү-биле шыныктаган. Ындыг болза-да, бедик дужут ап турар мурнакчы, эки ажылдап турар колхозтарга картофельдин болгаш ногааларны күрүңге дужаарынын оонаалдарын хожудуп, багай ажылдап турар колхозтарга бодаарга хамаанчок хөй хемчээлди доктааткылааш, ол принципти картофель болгаш ногаа белеткедлериниң практикасында хажыдар чорукту болдуруп турар.

Ындыг шын эвес практика картофель болгаш ногааларын дужудун бедидер дээш негелселче идиг бербейн турар болгаш мурнакчы колхозтарга деткимче-макталга бербейн турар. Мындыг система турда картофельдин болгаш ногааларнын бүдүрүлгезин көвүдедир турар мурнакчы колхозтар болгаш ак-сеткидиг ажыдап турар колхозчулар деткимче-мактал албайн турар болгаш ниити ажыл-агыйын быжылгаар база ол культураларынын дужудун бедидер дугайында багай сагыш салып турар колхозтар болгаш колхозчуларга дөмөйлзэрге элзэн-не ажык чок байдалга тургустунарлар.

Дыка хөй колхозтарда картофельди болгаш ногааларны күрүңге дужаарынын хүлээлгелерин күсүскетпейн болгаш ниитиниң чогуур фондларынын тургусканынын соонда, хөй саныг картофель болгаш ногаалар артып каар болгаш сайгарыганы багай организастанынын хараазы-биле рыноктарга саартымайн турар, ол болза, хоорайларнын болгаш өлтүрү төптөриниң чоңунуң картофель болгаш ногаалар талазы-биле хергелдин улам долу хандыра-рынын аргазын кызырп, колхозтар-нын болгаш колхозчуларын ачка

ССРЭ-нің Көдээ ажыл-агый болгаш белеткедлер министрвозунын, ССРЭ-нің Совхозтар министрвозунын удуртукчулары, а база республикаларынын, крайларынын болгаш областтарынын көдээ ажыл-агый болгаш белеткедлер органиарынын ажылдакчылары картофельди болгаш ногаа культураларын өстүрүп аларынын чач аргаларын багай өөренип ал турарлар. Мурнакчы колхозтарнын калбак хергелзэр турары болуп картофельди олуртуунун болгаш ногаа культураларын тарырынын чача, депшилгелиг дербелчин-уяланчак аргазы оожум неперте-нип турар болгаш ССРЭ-нің Көдээ ажыл-агый болгаш белеткедлер министрвозунын база ССРЭ-нің Совхозтар министрвозунын талазындан ол арга чурттун бугу колхозтарынын болгаш совхозтарынын чөдөгүн болуп дээш, чогуур хемчеглерин албайн турар. А ужуру болза, картофельди олуртуунун, ногаа культураларын тарырынын болгаш олуртуунун дербелчин-уяланчак аргазы тарылгаларын ажаалдазын барык бүрүн механизастаар арганы берип, оларны өстүрүп аларына хол-биле кылыр ажылды хамаанчок хөй кызырар; ол культураларын дужудун дүрген көдүрүп, ногаа ажыл-агыйын болгаш картофель бүдүрүлгезин колхоз-тарынын ниити ажыл-агыйынын бедик сорулгалыг адырлары кылыр арганы бээр.

Картофельди болгаш ногаа культураларын олуртууну көдээ ажыл-агый органиарынын удуртукчуларынын болгаш специалистеринин талазындан чедир үнөлөвезиниң уламчы-лавышаан турарын шыдажыр арга-жок болган деп ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК санап турар болгаш ССРЭ-нің Көдээ ажыл-агый болгаш белеткедлер министрвозундан, ССРЭ-нің Совхозтар министрвозундан, чер-черин партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органиарындан ол херекти ынды күрүңге эвес көөр чорукту сөксадарын болгаш картофельди олуртуунун, ногаа культураларын тарырынын дербелчин-уяланчак аргазын колхозтарга болгаш совхозтарга бугу чөрге непередирин негеп тур.

Партиянын болгаш чазактын доктаалына колхозтарнын картофельди болгаш ногааларны күрүңге ынааыла дужаарынын санажылыгын колхозтарга быжылгап берген тарылга чериниң гектар бүрүзүң барымадаларын принцип болуп бүрүнү-биле шыныктаган. Ындыг болза-да, бедик дужут ап турар мурнакчы, эки ажылдап турар колхозтарга картофельдин болгаш ногааларны күрүңге дужаарынын оонаалдарын хожудуп, багай ажылдап турар колхозтарга бодаарга хамаанчок хөй хемчээлди доктааткылааш, ол принципти картофель болгаш ногаа белеткедлериниң практикасында хажыдар чорукту болдуруп турар.

Ындыг шын эвес практика картофель болгаш ногааларын дужудун бедидер дээш негелселче идиг бербейн турар болгаш мурнакчы колхозтарга деткимче-макталга бербейн турар. Мындыг система турда картофельдин болгаш ногааларнын бүдүрүлгезин көвүдедир турар мурнакчы колхозтар болгаш ак-сеткидиг ажыдап турар колхозчулар деткимче-мактал албайн турар болгаш ниити ажыл-агыйын быжылгаар база ол культураларынын дужудун бедидер дугайында багай сагыш салып турар колхозтар болгаш колхозчуларга дөмөйлзэрге элзэн-не ажык чок байдалга тургустунарлар.

Дыка хөй колхозтарда картофельди болгаш ногааларны күрүңге дужаарынын хүлээлгелерин күсүскетпейн болгаш ниитиниң чогуур фондларынын тургусканынын соонда, хөй саныг картофель болгаш ногаалар артып каар болгаш сайгарыганы багай организастанынын хараазы-биле рыноктарга саартымайн турар, ол болза, хоорайларнын болгаш өлтүрү төптөриниң чоңунуң картофель болгаш ногаалар талазы-биле хергелдин улам долу хандыра-рынын аргазын кызырп, колхозтар-нын болгаш колхозчуларын ачка

орулгаларын чавызадып, ол адыр-ларны хөгжүдеринге идиг бербейн турар. Хергелзэр кооперациязы колхозтардан болгаш колхозчулардан картофельди болгаш ногааларны сөдүп аларын багай организастан турар.

Картофельди болгаш ногааларны бүдүрерин улам хөгжүдериниң хө-рөөңге, чоңунуң оларны хергелзери-нин өзүр турар хергелделерин хан-

дырар база чем үлөтүрүүн чиг-эт-биле хандырар дээш, ол культураларын дужудун болгаш ниити база бараанның продукциязын бедидерин улуг ужу-дузалыг деп көргөш. 1953 чылдын сентябрь 7-де СЭКП ТК-ның Пленумунун доктаалы ызуа-гаар ССРЭ-нің Министрлер Чөвү-лелиниң болгаш СЭКП Төп Коми-тетинин доктаатканы болза:

I. Картофель болгаш ногааларны бүдүрерин көвүдедир дугайында

1. 1953 чылда колхозтарга болгаш совхозтарга картофельдин болгаш ногаа культураларынын бугу дужудун чидирги чокка ажаап аларын хандыраарын ССРЭ-нің Көдээ ажыл-агый болгаш белеткедлер министрвозунага, ССРЭ-нің Совхозтар министрвозунага, республикаларынын Министрлер Чөвүлелдеринге, крайкүсүскамнарга болгаш облүкүс-комнарга хүлээдир.

Ол сорулга-биле:

а) картофельдин болгаш ногааларнын дужудун чогуур өйүңдэ ажаап аларын болгаш сөөртүп аларын хандыраар, ажаап алышкын ажылдарынын шынарын дыка бедидер, алдан дужуттуу шыңгы үчүдүн организаастаар болгаш картофель база ногаа культураларынын дужудунун планнарын күсүскеткени болгаш ажык күсүскеткени дээш колхозчуларга немелде телевизор чогуур өйүңдэ бээр организаастаар;

б) ажаап алышкын ажылдарын механизастаары ажаап алышкынын хуусаазын кызырар болгаш дужуттуу чидирин эвээжедир деп бода алгаш, картофельдин болгаш ногаа культураларынын дужудун ажаап алыр талазы-биле машина-трактор станцияларынын ажылын дыка экижердинче хемчеглерин алар.

Республикаларынын Министрлер Чөвүлелдеринге, крайкүсүскамнарга болгаш облүкүскамнарга картофельдин болгаш ногаа культураларынын колхозтар болгаш совхозтарда ажаап алышкынын чоруп турарына, а база ол культураларын ажаап аларынын талазы-биле оонаалдарынын машина-трактор станцияларынын күсүскетп турарын үргүлч көрүп турар. Ажаап алышкынын эң дүрген доозарыне болгаш картофель база ногаа культураларын белеткээриниң күрүңге планнарын күсүскеткени уланган эргежок чүгула хемчеглерин өй-шаанда алыр.

2. Картофель биле ногааларны бүдүрерин моон сонгаар улам сайзырадыр сорулга-биле ол культураларынын 1954 чылда тарырынын моон аадаанда оонаалгаларын доктаадыр:

а) колхозтарга — картофельди 4128,5 муң гектар шөлге, ногаа культураларын—1003,4 муң гектар шөлге. Ногаа культураларын тарыры болгаш олуртуп ниити шөлден культу-ралар айы-биле мындыг оонаал-даларын тургузар: какустаны— 279,7 муң гектар, огуретти—153,8 муң гектар, помидорну—171,4 муң гектар, согуаны болгаш чесноку— 116,6 муң гектар, морковьту — 99,3 муң гектар, столовая свеклазын—90 муң гектарга.

Айтыккан оонаалдын чижек-хемчээли-биле:

Колхозтарга сугаттыг черлерге картофельди 153,4 муң гектарга, ногаа культураларын 284,2 муң гектарга олуртуун болгаш тарырыны;

ССРЭ-нің Аш-чем барааннарынын үлөтүрүүнүн министрвозунын заводтарынын чоок кавызынга ногаа культураларын 133 муң гектарга, оон иштинде помидорну 45,2 муң гектарга тарырыны;

б) ССРЭ-нің Совхозтар министрвозунын совхозтарынага картофельди 218 муң гектарга, ногаа культураларын 72,5 муң гектарга болгаш ССРЭ-нің Аш-чем барааннарынын үлөтүрүүнүн Министрвозунын совхозтарынага картофельди 44 муң гектарга болгаш ногаа культураларын 20 муң гектарга тарыры хан-дырар

Картофельдин болгаш ногааларын ажылдаашкынын ийи улуу: чорудар арганы берип турар картофель олуртушкунун болгаш ногаа культу-раларынын олуртушкуну-биле та-рылгазынын дербелчин-уяланчак аргазын калбаа-биле непередирин хандыраарын ССРЭ-нің Көдээ ажыл-агый болгаш белеткедлер Министрвозунага, ССРЭ-нің Совхозтар Министрвозунага, чер-черин совет болгаш көдээ ажыл-агый органиа-рынга, МТС-тер болгаш совхозтар директорларынага хүлээдир. 1954 чылда колхозтарга болгаш совхоз-тарга картофельди, помидорну, какустаны, дүрүм ызуагар дербелчин-уяланчак болгаш дербелчин арга-биле олуртуун хандыраар. 1954 чыл-да бугу шөлге машина-биле олурту-рунга картофель олуртуучуларынн чөдөгүн чөдөгүн барымдалааш, карто-фельди дербелчин-уяланчак олурту-шкунга андазыннарны, культува-торлары болгаш еске-даа чөспө-терин калбаа-биле ажылгаар.

ССРЭ-нің Совхозтар министрво-зуу 1953—1954 чылдарда карто-фель болгаш ногаалар бүдүреринге 154 совхозтарын немей шилчидер, а ССРЭ-нің Аш-чем барааннарынын үлөтүрүүнүн Министрвозу ногаа болгаш чөмис-ногаанын 7 совхоз-тарынын организастаныр.

3. 1954 чылга картофельдин бол-гаш ногаа культураларынын бир гектардан дужудунун оонаалгаларын доктаадыр:

а) колхозтарга — картофельдин 140 центнерден эвээш эвес, какустаны 175 центнер, огуреттин 110 центнер, помидорун 100 центнер, бор-бак согуанын 85 центнер, морковьту 120 центнер, столовая свеклазы-н 130 центнерин;

б) совхозтарга—картофельди 140 центнерден эвээш эвеси, какустаны 210 центнер, огуретти 115 центнер, помидорну 160 центнер, борбак со-гуанын 100 центнер, морковьту 135 центнер болгаш столовая свеклазы-н 105 центнерин.

4. Улуг хоорайларнын, үлөтпүр төптөринин, а база спирт, крахма-лдока кылыр болгаш ногаа болбаа-зырадыр үлөтүрүүн чиг-эдиниң чоок кавызынын хемнер оймаа черлерге тараа болгаш еске культураларын тарылгазын кызыраарынын күсели-биле ногаа культураларынын бол-гаш картофельдин тарылгазын кал-бартыр дугайында болгаш хемнер оймаа чач черлерин шингээдир та-лазы-биле чорудар ажылдар дугайы-нда санадарын 1953 чылдын июбрь 1-де ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинге кирип кээрин ССРЭ-нің Көдээ ажыл-агый болгаш белет-кедлер министрвозунага, РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелинге, Укра-нин ССР-нин Министрлер Чөвүлелинге, Молдав ССР-нин Министрлер Чөвүлелинге, Белорус ССР-нин Министрлер Чөвүлелинге хүлээдир.

Москва облызынын хемнер оймаа черлеринге, Волга-Ахтубаның хем-нер оймаа черлеринге, Ока болгаш еске-даа хемнерин оймаа черлерге ногаалар бүдүрерин онза ужу-дуза-лыг деп көргөш, хемнер оймаа чер-лерге ногаа культураларын болгаш картофельди тарырынын шөлдерин моон аадаанда хемчээлге чедирин ССРЭ-нің Көдээ ажыл-агый болгаш белеткедлер министрвозунага, РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелинге болгаш Украин ССР-нин Министр-лер Чөвүлелинге, Москваның, Ста-линградтын, Астраханьын болгаш Узанынын облүкүскамнарынага даг-зыр;
(Уланчызы 2-ги арманда).

Нефтичилерниң октябрь мурунун чарыжы

БАКУ. Улуг Октябрының 36 чылда өрүмнээшкын планы дөрт ажыг катар ажык күсүскетинип турар. Байырлалга чедир оонаалдадан ажыр база 5 скважиннери дужаар деп нефтичилер хүлээнгенер.

Сталинский болгаш Кировский районнарынын Бузовнин болгаш Неф-течала нефть тывш черлеринин скважиннери декабрь айын үлүүн кылып турарлар. Үшкү Бузовнин тывыжынын нефтичилери боттары-нын чыл хүлээлгелерин ийи дапкыр ажык күсүскетип, улуг чөдөшкүнне-рин чедип алганнар.

* Ногааларын ажык чөрге олуртуунун бетинде баш удур өстүреринге хергелзэр үгектерин парник дээр, а эрте чавыс но-гааларын шут олуртуу алар дээш кырын шилззэн, чымылды турар туудагарын теплица дээр. реда.)

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинде болгаш СЭКП Төп Комитетинде 1953—1955 чылдарда колхозтарга болгаш совхозтарга картофельди база ногааларны бүдүрөрин болгаш белеткээрин көвүдөдир хемчеглер дугайында

(Уланчызы. Эгези 1—2—3 арынарда).

Картофельдин сортту, улуу болгаш крахмалдын дээш, ол ышкаш күрүнге картофельди хуусаа бетинде дужааганы дээш белеткел өртээнге мурнуку немелдени хөвөр арттырар;

б) бо Доктаалдың үнериниң мурнунда дужааган ногааларны кириштирибишаан, колхозтарның ыяавыла дужаалдалар талазы-биле күрүнге дужаап турар ногааларны белеткел өртектерин 1953 чылдын дүжүдүндөн эгелээш бедидер болгаш оларны доктаадыр болза;

Өстүрүп турар районнарындан хамаарыштыр орайгы ногааларны бир дугаар сортуун бир тонназы дээш: капуста 100-тен 200 рубль чедир, борбак согуваны 350-ден 1000 рубль чедир, огурецти 300-тен 1000 рубль чедир, морковту 130-ден 300 рубль чедир, столовая свеклазын 80-ден 200 рубль чедир болгаш помидорну 350-ден 1500 рубль чедир;

Дужааганың хуусааларындан болгаш өстүрүп турар районнарындан хамаарыштыр бирги сорттун эртеги ногааларының бир тонназы дээш: ажык хөрзүңүң эртеги капустазын—120-ден 625 рубль чедир, эртеги огурецти—500-тен 1100 рубль чедир, ажык хөрзүңүң помидорун 600-тен 1500 рубль чедир, эртеги сып чок морковту 180-ден 500 рубль чедир, сып чок столовая свеклазын 90-дан 450 рубль чедир.

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Доктаалдары-биле көрдүнгөн хоорайлар чогуу районнарың колхозтары ыяавыла дужаалдалар эзугаар белеткел пункттарында дужаап турар эртеги болгаш орайгы ногааларның белеткел өртектеринге немелделерин хемчээлдериң 25-тен 50 хуу чедир доктаадыр.

ССРЭ-нің Садыг министрствозу, Центросоюз болгаш ССРЭ-нің Көдээ ажил-агий болгаш белеткелдер министрствозу ССРЭ-нің Саң министрствозу-биле дугурушканың эзугаар дузаан болгаш аяктыккан ногааларга белеткел өртектерин 10 хонук хуусаа ишинде доктаадыр;

в) садыг четкилеринге-да, база белеткел пункттарында-да дужаап турар картофель болгаш ногаалар дээш садыг-белеткел организациялары-биле санаыкчалар талазы-биле ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң 1948 чылдын ноябрь 5-те № 4133 болгаш 1952 чылдын июль 7-де № 3070 доктаалдарының күжүн бүгү министрстволарның болгаш ведомстволарның совхозтарынагa нептердиң;

г) парник-теплица ногааларың, ажык хөрзүңүң эртеги көктөрүн болгаш эртеги картофельди колхозтар магазинерге болгаш нити чеменниге бүдүрүлгелеринге дужааганда оларның төлевириң 25 хуу хире чингелделиг үрүмкөп садар өртектер-биле кылырын доктаадыр;

д) хоорай кыдының чок кавызы колхозтар күрүнге ыяавыла дужаалдаларың санынга кириштирген ногааларны шуут садыг четкилеринге болгаш нити чеменниге бүдүрүлгелеринге дужаар кылдыр организацияларың Центросоюзка, ССРЭ-нің Садыг министрствозунга, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агий болгаш белеткелдер министрствозунга, хоорай кыдының чок кавызы кылдыр Чазактан доктаадып берген хоорайларың аяктык чоннар депутаттарының Советтериниң күүскөн-нарынга хүлээдир.

Хоорай кыдының чок кавызы колхозтарың садыг четкиниңче болгаш нити чеменниңиң бүдүрүлгелеринге чедирип турар чаа ногааларның төлевириң күрүңиң үрүмкөп садар өртээ-биле 25 хуу хире чингелделиг, сөөрткенниң ирак-чоогун кызыгаарлавын төлээр мурнуку чуруму хөвөр арттырар.

Дузаан болгаш аяктыккан ногааларның төлевириңиң шак-ла индиг чурумун доктаадыр.

49. ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң 1947 чылдын июль 28-те № 2717 болгаш 1949 чылдын август 28-те № 3390 доктаалдарында чамдык өскерилде кылдыр 1 килограмм чеснокка белеткел чер болганга 2 рубль 50 колек хемчээлди болгаш үстүкү садып алыр өртекти бир килограмм борбак согунага 1 рубль 20 колек болгаш чеснокка—4 рубль хемчээлди доктаадыр.

50. Колхозтарга картофельди өстүрериниң талазы-биле МТС-териниң ажилдааны дээш натура төлевири-

ниң хемчээлин 1953 чылдан эгелээш бадылаар.

Картофель өстүрериниң талазы-биле машина-трактор станцияларының бо доктаалда көрдүмзөн ажылдарының өске хевирлери дээш натура төлевириңиң хемчээлин ССРЭ-нің Көдээ ажил-агий болгаш белеткелдер министрствозу бадылаар.

51. Колхозтарга капустаны, морковту, столовая свеклазын, помидорну, согуваны болгаш огурецти өстүрериниң талазы-биле МТС-териниң ажилдааны дээш натура төлевириңиң хемчээлин доктаадыр.

Ногаа культураларың өстүрериниң талазы-биле МТС-териниң ажилдааны дээш төлевириң 1953 чылда доктаатынган хемчээлдер эзугаар натура-биле азы ажилдарың түстүс хевирлеринге мурнуку өртектери эзугаар акша-биле чорудар эргени колхозтарга тыпсыр.

52. Колхозчуларың болгаш өске-даа хуу ажил-агийларың ыяавыла дужаалда талазы-биле дужаап турары картофельди сельполарың лавкаларыңга болгаш складтарыңга чер болганга, оон ишинде спирт болгаш крахмал-патока заводтарың чок кавыларыңга үзүктел чокка хүлээп алырын хандырыңың Центросоюзка хүлээдир.

53. Картофельди болгаш ногааның болбаазырадырыңга болгаш шыгжаарыңга материал-техниктиң базаларың септелгезин болгаш белеткелди хандырып бээрин ССРЭ-нің Аш-чем барааннарыңиң үлетпүүнүң министрствозунга, Центросоюзка болгаш ССРЭ-нің Садыг министрствозунга хүлээдир.

Техниктиң базаларың калбартырыңга, ол ышкаш складтар, шыгжаар черлер септелгезинге болгаш савалар белеткел кылырыңга эргежок чугула чурттуң тулдуг материалдарың белеткээр болгаш сөөртүрүп талазы-биле белеткел организацияларыңга дузаламчы көргүзериң республикаларың Министрлер Чөвүлелиңге, крайкүүскөннарга болгаш облүүскөннарга хүлээдир.

54. Ыяавыла дужаалдаларың болгаш МТС-териниң ажилдааны дээш натура төлевириңе кириштир белеткел пункттарыңга дужаап турар ногааны болгаш картофельди чедирер талазы-биле чарыгдалдарың колхозтарың транспортту-биле азы кириштирген транспортту-биле сөөрткенде белеткел организацияларың автосөөртүлгелериниң, чангыс аай тарифтериниң хемчээлдерин эзугаар белеткел организацияларың колхозтарга азы кириштирген транспорттун ээлериң төлөп бээрин доктаадыр.

Ыяавыла дужаалдаларың болгаш МТС-териниң ажилдааны дээш натура төлевириңиң санынга кириштир белеткел пункттарыңга дужаап турар картофельди болгаш ногааны белеткел пункттарыңга, станция чанының болгаш суг өртээлиңиң пункттарыңга чедирериниң талазы-биле чарыгдалдарың белеткел организацияларыңга чандырып бээриниң нормаларың доктаадыр хемчээли болза: ортумаа-биле—бир тонна картофельди—18 рубль, ногааны—19 рубль.

Картофель болгаш ногаалар чедирилгезиниң талазы-биле эгидилгениң областар, крайлар болгаш республикалар аайы-биле ылгавырың нормаларың ийи неделя иштинде ССРЭ-нің Садыг министрствозу болгаш ССРЭ-нің Саң министрствозу биле дугуружуп тургаш доктаадырның Центросоюзка дагыр.

55. Белеткел пункттарыңче картофель болгаш ногаалар сөөртүлгелеринде ажилдап турар колхозтарың автомобилдерин болгаш кириштирген транспортту бензин-биле болгаш чаар материалдар-биле хандырыңың Центросоюзка болгаш ССРЭ-нің Аш-чем барааннарыңиң үлетпүүнүң министрствозунга дагыр. Колхозтарга бензин болгаш чаар материалдар үндүрүп бээрин бөдүктөп садар өртек-биле кылыр.

Айткан сорулгаларга бензинни үндүрерин Күрплян баш бурунгаар көөр.

56. Үстүкү садып алыр өртек-биле Центросоюзтун садып ап турар картофелиң болгаш ногааларың күрүне организацияларыңга херек кырында садып алган өртээ-биле сайгарар, ынчалдаа ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң 1952 чылдын июль 7-де № 3071 доктаа-

лы-биле көрдүнгөн немелделиг үстүкү садып алыр өртектен бедик эвес болур.

Күрүнеңиң үрүмкөп садар өртектеринден садыг чингелдезиң болгаш бөдүктөп сайгарарыңиң чарыгдалдар нормаларың казаан соонда болу бээр түңү-биле Центросоюзтун күрүне организацияларыңга садып турар картофель болгаш ногааларың өртээниң аразында ылгалын садыг организацияларыңиң картофельди болгаш ногааны сайгарарыңдан бюджетке төлээр немелде орулгазың чогууру-биле эзеежеткенниң күсели-биле дуйлаар.

57. Картофельдин болгаш ногааларың күрүңеге ыяавыла дужаалдаларыңиң болгаш картофель өстүрерде МТС-тин ажилдааны дээш натура төлевириңиң талазы-биле 1953 чылдын январь 1-де турганы-биле санаарга колхозтарың кырында өрткен чылдарың бүгү өргөн үндүр бижири.

Картофельдин күрүңеге ыяавыла дужаалдазыңиң талазы-биле эрткен чылдарың бүгү өрелерин колхозчуларың, ажилчыларың, албан-каакчытарың болгаш өске хамаатыларың ажил-агийларыңдан үндүр бижири.

58. 1953 чылдын дүжүдүндөн эгелээш хоорай кыдының районларың болгаш спирт, крахмал-патока, кургадаылга болгаш консервы үлетпүүнүң чок кавызың колхозтарыңга тарааны күрүңеге ыяавыла дужаарыңиң нормаларың, бир эвес колхозта картофельдин болгаш ногааларың тарылгазы тарылганыңиң ниити шөлүнүң 15-тен өрү 20 хуу чедир болур болза, 50 хуу чингедир. Картофель болгаш ногаалар тарылгазы тарылганыңиң ниити шөлүнүң 20 хууздан өрү колхозтарың күрүңеге тарааны ыяавыла дужаарыңдан бүрүн хостаар.

Тараа дужаалдаларыңиң талазы-биле айткан чингелдериниң колхозтарга тыпсырда олар бо чылын күрүңеге картофельди, ногааларың дужаарыңиң хүлээлгелерин, МТС-тиң ажилдааны дээш натура төлевириңге картофель болгаш ногааны дужаарың бүрүн күүсеткени-биле болгаш чээлинге алган картофельди эгидер болза ам тыпсыр.

Бир эвес колхозтар бо чылдын тараа дужаалдазың күүсеткен болза тарааны ыяавыла дужаарыңиң талазы-биле чингелделерин келир чылдан эгелеп тыпсыр.

59. Москва, Ленинград хоорайларың болгаш Донбасстың хоорайларыңиң чанында районнарың колхозтарыңга тарааны күрүне складтарыңдан үрүмкөп садарыңиң чангыс аай куржак өртектерин 40 хуу хемчээлдиң чингелде-биле кады садарың чорудар, база ол ышкаш картофель болгаш ногааны бүдүреринге тускайыткан өске-даа районнарың колхозтарыңга тарааны садарда ыяавыла дужаалдаларың болгаш МТС-тиң ажилдааны дээш натура төлевириңиң санынга кириштир дужааган картофельдин болгаш ногааларыңиң 10 центнер бүрүзүн 1 центнер тараага денештир санаар.

Колхозтарың дужааган картофели болгаш ногааларың дээш оларның алза чогуур тарааның колхозтун күүзүни эзугаар бо чылдын тарааны ыяавыла дужаарыңиң болгаш МТС-тиң ажилдааны дээш натура төлевириңиң санынга кир санын болур, азы бир эвес бо чылды тараа дужаалгазы болгаш натура төлевириң күүсеткен болза, келир чылдынга кир санап болур.

Картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезинге тускайыткан колхозтарга садар тарааның лимитин чылда 10 миллион пуд хемчээлди кылдыр доктаадыр. Күрүңеге ыяавыла дужаалда

болгаш МТС-териниң ажилдап бергени дээш натура төлевири кылдыр дужааган ногааларың болгаш картофелиңиң орнунга тараа садарың чорудар ужурулук картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезиниң талазы-биле тускайыткан колхозтарыңиң данызың ССРЭ-нің Көдээ ажил-агий болгаш белеткелдер министрствозунга бадылаар кирип келирин республикаларың Министрлер Чөвүлелиңге, крайкүүскөннарга болгаш облүүскөннарга дагыр.

60. 1953 чылдан эгелеп Пенза областың Бессоновский районунуң, Горький областың Азмаскский районунуң, Ярославль областың Ростовский районунуң, Рязань областың Спаский районунуң, Брянск областың Погарский районунуң, Курск областың Борисовский районунуң болгаш УССР-ниң Ворошиловград областың Марковский районунуң, Чернигов областың Комаровский районунуң, Харьков областың Балаклейский районунуң, Днепропетровский областың Павлоградский районунуң колхозтарың күрүңеге ыяавыла дужаалдазыңиң чуруму эзугаар кирип турары борбак согуваны, контрактацияның керээлерин эзугаар кирип турар чажып тарыыр сыгып согуваны болгаш согуна урезиниң ол колхозтарың тараа дужаалдазыңиң база МТС-териниң ажилдап бергени дээш натура төлевириңиң хүлээлгелерин күүсеткени кылдыр тараа культураларың талазы-биле мындагы эквивалентилер-биле кириштир санаар:

1 тонна борбак согуваның орнунга—4 центнер тараа, чажып тараан 1 тонна сыгып согуваның орнунга—8 центнер тараа, 1 центнер согуна урезиниң орнунга—10 центнер тараа.

Айттыңан саналганы бо чылдын тараа дужаалдазыңиң санынга ийякпе, бир эвес бо чылдын тараа дужаалдазыңиң планы күүседипкен болза, келир чылдагы дужаалдазыңиң санынга кириштир чорудар.

61. Садып алышкын өртектериниң хемчээлин эзугаар белеткел организацияларыңга картофель болгаш ногаалар садып турар хоорай чанының колхозтары база спирт, крахмал-шүүрелде, ногаа кургадаылгазы болгаш консервы заводтарыңиң чиг-эт алыр зоналарыңиң колхозтары картофельдин болгаш ногааларың күрүне дужаалдазыңиң база МТС-териниң ажилдап бергени дээш натура төлевириңиң талазы-биле хүлээлгелерин күүседипкениң сөөлүңде, оларга чык машиналарың даразында чурум эзугаар садарың: саткан 75 тонна картофелиниң, чок болза 30 тонна борбак баштыг согуваныңиң, чок болза 50 тонна өске-даа ногааларыңиң орнунга бир автомобильди.

Айткан чурум эзугаар 1953 чылда колхозтарга 10 муң чык машиналарың садып, оларны колхозтарга 1954 чылдын баштайгы чартында чедирип бээр эргени Центросоюзка тыпсыр.

1954 чылдын бирги кварталында автомобилдериниң үстүңде айткан санын Центросоюзка тускайлап бээр чорукту баш бурунгаар көөрүн ССРЭ-нің Күрплияныга дагыр.

62. Картофель болгаш ногаа культураларыңиң урезин ажилында чепестерин чайладып ууткаарың болгаш 1953 чылдын дүжүдүндөн эгелеп колхоз база совхоз бүрүзү боттарың картофелиңиң херегелге четип болур хире шынарлыг урезиниң биле долдур хандыртканын тураыңче, а республика, край, область бүрүзү быжып турар культураларың аайы-биле сорттук ногаалар урезиниңиң херегелтиңе чогуур хемчээлдин долдур хандыртканың биле боттарыңга урезин базаның тургузарыңче угландыр чугула хемчеглерин алырын ССРЭ-нің Көдээ ажил-агий болгаш белеткелдер министрствозунга, ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга, республикаларың Министрлер Чөвүлелиңге, крайкүүскөннарга болгаш облүүскөннарга хүлээдир.

Картофельдин урезин фондуларыңга 1953 чылдан эгелеп шили-

Даштыкы чурттарда өртектер өзүлдези

АВСТРИЯ

ВЕНА. Парлалганың медээлеп турарың эзугаар алырга, бо чылдын майдан августка чедир дөрт айларны дургузунда Австрияда хөмүр даш өртээ 16 хуу, бажың херекселдериниң өртээ 14—17 хуу, үнүш үзү болгаш маргарин—28 хуу, балык—18 хуу, хаван ээди—15 хуу улгаткан болгаш оон-даа өске.

1954 чылдын январь 1-ден эгелеп талкы өртээ 20—25 хуу, а демир орун болгаш автобустар билеттериниң өртээ 25—27 хуу улгаткан турар деп австри чазак чокта чаа чарлаан.

ТУРЦИЯ

СОФИЯ. Стамбулдун «Акшам» деп солунунуң бижи турарыңга үндөзилетингеш Болгарияның телеграф агентлиелерини айтп турары болза, Турцияда аш-чем өртектериниң улгадышыңың үргүлчүлөп турар. Сөөлгү үш чылдын дургузунда чамдык продуктуларың өртектери болгаш хөлөз төлевирилер мийдиң хемчээлдерге улгаткан: үс-саржак өртээ 45 хуу; брызна—45 хуу; ажаан сүт (айран)—100 хуу; эт—80 хуу; улус сөөртүр машиналарга олурганыңиң хөлөзүнниң тарифи ийи катап, трамвай болгаш автобус тарифтери—50 хуу улгаткан.

Эм өртээ болгаш эмчиге шинчилериниң хөлөзүн 50—350 хуу улгаткан.

Демир орукка чорурун хөлөзүн бедиз. Өөрдөлгө херекселдериниң өртектери улгаткан. Солуннар 50 хуу аар өртекти аларган.

(СЭТА).

Иранче америк монополияларың ханылаашкыны

СТАМБУЛ. Америк монополиялар «дузалаары» деп алгаш, Ираниңиң экономикактиг амьдалыңга хыяалданы күштедериңиң турары иран парлалганы медегелдинден илден апарган.

Иран-америк колдушак комиссия деп адаар комиссияны хуралыңга америк планнар эзугаар болгаш америк «чөвүлелериниң» хыяалдазы-биле шөссө болгаш демир оруктар, көвүрүлгөр болгаш аэродомнар ту-дучушканыңиң төлевиелери боттаандырар дугайында шиттирлерин американның ыйдышкыны-биле хүлээп алган деп «Кейхан» солун чокта чаа медеглээ.

Бир америк компания иштикинни кижилер болгаш чыктер сөөртүрүп монополиялары амаа тыпсыр дугайында иран чазактың көрүлдү-зинге санал киргениңиң чугалап турар медези эрткен хуннерниң бир рээзинде «Фарман» солун парлаан. Ол санал амгы үеде иран чазак бөдүктөринде шинчилетип турар ол солун бижип турар.

(СЭТА).

Кореяче Американың чөөрби дөрткү дивизияны чоруткан дугайында Юнайтед Пресс агентаыла

НЬЮ-ЙОРК. Токнидан Юнайтед Пресс агентлиелерини корреспондентизиниң дындадып турарың эзугаар алырга, Ыраккы Чөөн-чүкте АКШ-тын чепектиг күштериниң командадыла Кореяга тайбыңчыдылгага ат салырың барык ай мурнунда ол болдуң Кореяда шериг күште-риниң бир чадаг шериг дивизияныңга улгатырган деп чарлаан. Июлдун эгезинде Япониядан Кореяче Американың 24-кү чадаг шериг дивизиязың чажыды-биле чоруткан. Оон түңнелинде Кореяда туруп турар дивизияларыңиң ниити саны 8 чедир улгаткан.

«Американың 24-кү дивизиязың чоруткан чорук Кореяче немей шериг чорударың хоругдап турар тайбыңчыдылга дугайында дугурулганыңиң иштинде областтарга, крайларга болгаш республикаларга тарадып чедирерин, ол ышкаш оон өске культураларыңиң урезинерин белеткээр планың доктаадырны ССРЭ-нің Көдээ ажил-агий болгаш белеткелдер министрствозунга дагыр.

(СЭТА).

Харысгалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.